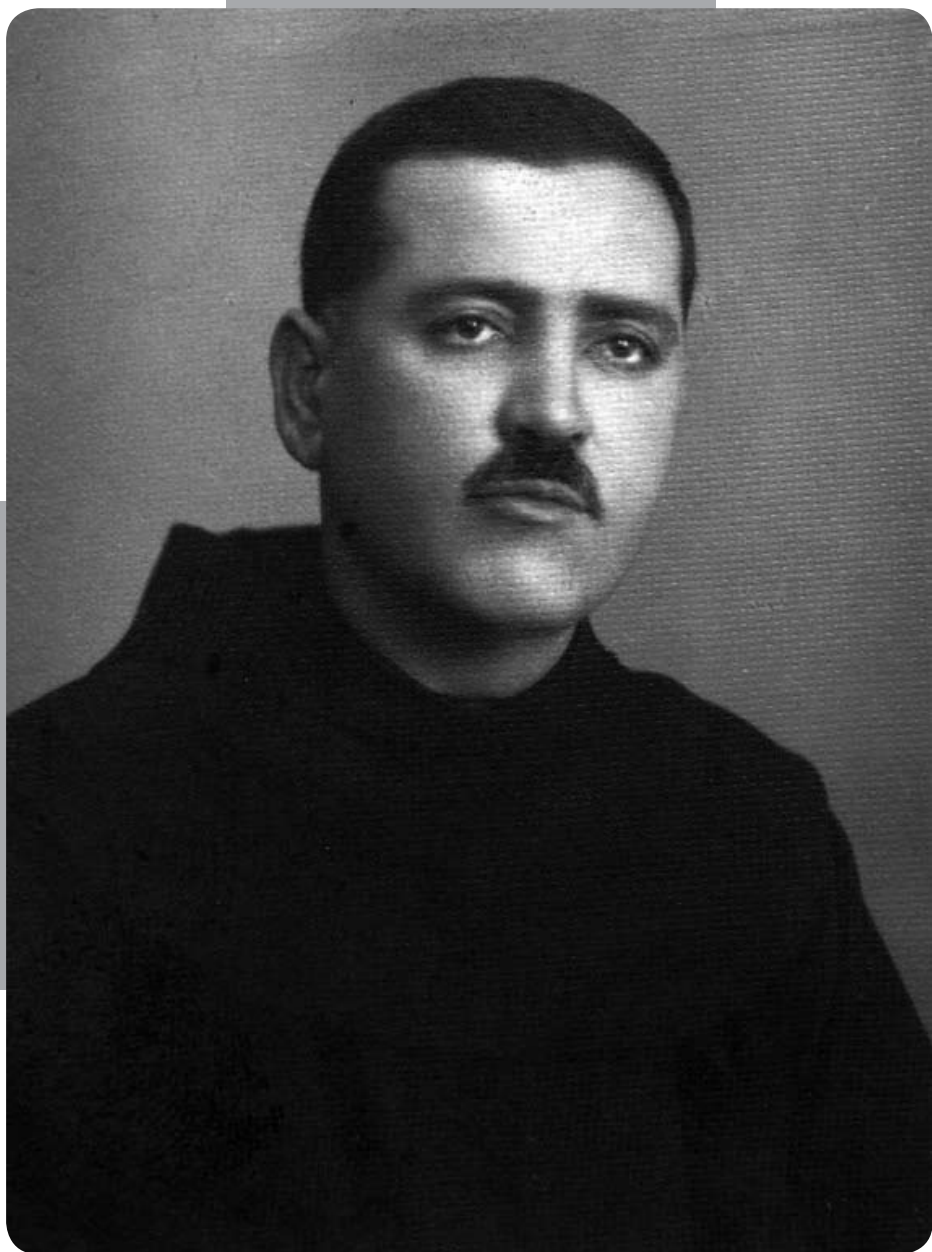

Fra Petar Sesar
(1895.~ 1945.)

Drago Martinović

Fra Petar Sesar (1895.–1945.)

Drago Martinović
Fra Petar Sesar (1895. – 1945.)

Recenzija i korektura
Fra Franjo Mabić

Lektura
Iva Sesar

Grafička priprema
Antonia Zeljko Čavar

Naklada i tisak
Logotip d.o.o. Široki Brijeg

Naklada
1.000 komada

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

272–789.32:929 Sesar P.
929 Sesar P.

MARTINOVIĆ, Drago
Fra Petar Sesar : (1895.–1945.) / Drago
Martinović. – Široki Brijeg : Logotip, 2012. – 24
str. : ilustr. ; 23 cm

O autoru: str. 23. – Bibliografija: str. 24.

ISBN 978–9958–9931–7–6

COBISS.BH-ID 19557382

Drago Martinović

Fra Petar Sesar
(1895. ~ 1945.)

Široki Brijeg, 2012.

Sadržaj

Uvodne riječi	5
Osnovni podatci o fra Petrovoj obitelji	7
Osnovni podatci o fra Petru	8
Školovanje i ređenje	9
Pastoralno djelovanje	11
Rekli su o fra Petru	16
Tajna mučkog ubojstva	19
Mučeništvo fra Petra Sesara	21
Za kraj moje promišljanje o fra Petru	23
O meni	23
Korišteni izvori	24

Uvodne riječi

*Anđa Martinović (rođ. Sesar)
fra Petrova sestra*

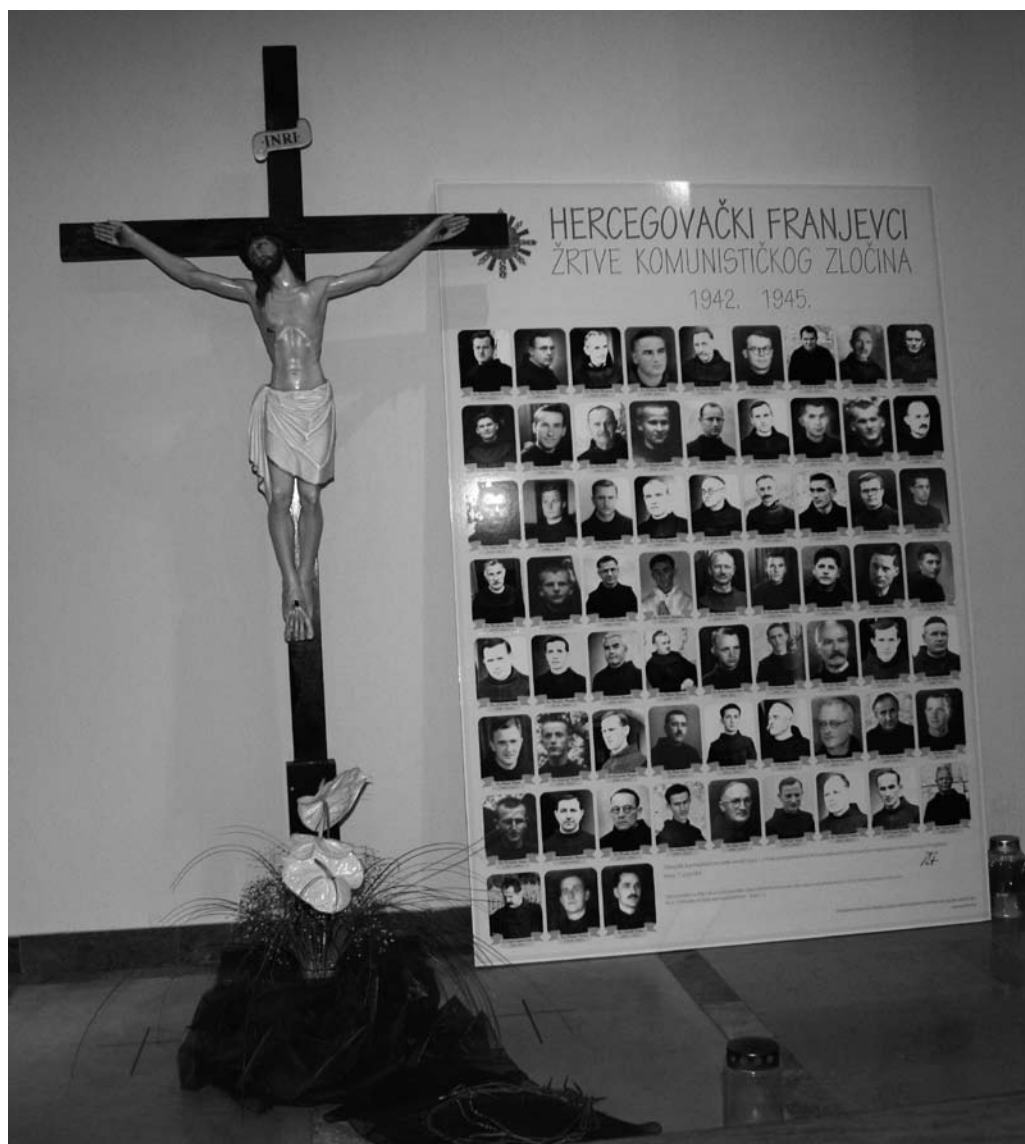
Baka Anđa glavni je razlog mog pisanja o životu, djelovanju i mučeničkoj smrti fra Petra Sesar. Iako baku Anđu (udana Martinović), fra Petrovu sestru nisam upamtio, jer je umrla 1966. godinu dana prije mog rođenja, njezinu sliku nosim duboko u sebi. Bila je u Franjevačkom svjetovnom redu (trećarica). Izrodila je šestero djece, petoro sinova i jednu kćer (jedno od tih šestoro djece je i moj otac Petar¹ koji je dobio ime po ujaku fra Petru). Pomagala je svima i za nju su svi imali samo riječi hvale. Draga bako ovo je moje skromno hvala tebi i tvoje bratu fra Petru. Fra Petru koji je umro mučeničkom smrću, kao i još 65 subrača,² fratara Hercegovačke franjevačke provincije u razdoblju od 1942. do 1945. godine. Fra

Petru koji je zaslužan da danas puno više znam o žrtvama koju su podnijeli fratri Hercegovačke franjevačke provincije za sve nas i za Crkvu, koja će ih nadam se nagraditi na poseban način, tako što će ih proglasiti blaženima i svetima. Hvala svima koji su mi pružili pomoć pri tiskanju ovog skromnog uratka, kao i onima koji su mi pomogli pri prikupljanju fotografija i podataka o životnom putu, pastoralnom djelovanju i mučeničkoj smrti fra Petra.

mr. sc. Drago Martinović

¹ Moj otac Petar umro je 1990., a mome sinu je također ime Petar (sinu Petru, kćerkama Petri i Mihaeli, supruzi Ani i majci Ruži zahvaljujem na podršci koju su mi pružali tijekom pisanja i prikupljanja podataka o fra Petru)

² U razdoblju od 1942. do 1945. mučki i bez suda je od strane partizana ubijeno 66 hercegovačkih franjevaca (među kojima i fra Petar Sesar) čime je Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja Blažene Djevice Marije izgubila više od trećine svećenika. Obilježavanje godišnjice smrti nevino pobijenih fratara obilježava se svake godine 7. veljače, a od 2011. u sklopu obilježavanja obljetnice pobijenih hercegovačkih franjevaca i vjernog puka Božjeg, u organizaciji Vicepostulature postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subrača“, održavaju se „Dani pobijenih hercegovačkih franjevaca“. Hercegovačka franjevačka provincija izabrala je Široki Brijeg kao središnje mjesto obilježavanja pogubljenja 66 hercegovačkih franjevaca u Drugom svjetskom ratu i poraću. Od 2009. u crkvi na Širokom Brijegu, također u organizaciji Vicepostulature postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subrača“ na čelu s vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem, održava se Znanstveni simpozij „Stopama pobijenih“. Svrha simpozija je istraživati ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca tijekom i u poraću Drugog svjetskog rata da bi jednoga dana mogli biti proglašeni blaženima i svetima.

Mjesto u crkvi na Širokom Brijegu gdje se nalazi grobnica s posmrtnim ostacima 22 širokobriješka mučenika. Na grobnicu je postavljen pano s fotografijama i imenima 66 fratara Hercegovačke franjevačke provincije ubijenih od strane partizana u razdoblju od 1942. do 1945.

„Mučeništvo je prejasan znak svetosti Crkve i predstavlja vrhunac svjedočanstva za moralnu istinu.“ (Papa Ivan Pavao II, Castelgandolf, 2004)

Osnovni podatci o fra Petrovoj obitelji

Fra Petar (krsno ime Marijan) Sesar rođen je 2. travnja 1895. na Kočerinu (zaseok Sesari). Fra Petar je bio drugo od sedmero djece³ od oca Ante i majke Kate rođ. Ćuk. Fra Petrova braća su Kažimir, Cvitan i Stanko, a sestre Iva, Anđa i Matija. Nakon što su rano ostali bez oca odnosno supruga Ante koji je umro 1909., godine kada je fra Petar upisao Gimnaziju, od tada svu brigu o obitelji vodila je majka Kata. Obitelj je do smrti oca/supruga bila srednjestojeća, jer prema kazivanjima⁴ fra Petrov otac Ante planirao je graditi mlinicu na Šumetu,⁵ ali je njegovom preranom smrću cijeli teret odgoja i podizanja djece pao na majku Katu.⁶ Najstariji fra Petrov brat Kažimir je nestao u Prvom svjetskom ratu i bio je oženjen,

*Stara crkva na Kočerinu
u kojoj je kršten fra Petar
izgrađena je 1890.-1892.*

*Cvitan Sesar,
fra Petrov brat*

ali nije imao djece, sestra Iva je umrla u 4. godini života, brat Stanko nije bio oženjen i umro je u 51. godini života. Brat Cvitan se oženio Ivom rođ. Mabić i imali su devetero djece (četvero ih je umrlo nedugo nakon rođenja) od kojih je dvoje živih (Ante i Bože). Cvitan je umro u 70. godini života. Sestra Matija je živjela u Indiji (Srbija) i nije bila udavana. Sestra Anđa, moja baka (žena Tomina), izrodila je šestero djece od kojih je dvoje živih (Ljuba i Drago). Anđa je rođena 1902., a umrla je 1966. S obzirom da su roditelji opremali buduće fratere za sjemenište, prema jednom kazivanju,⁷ majka Kata je, nakon što joj je umro suprug Ante, na fra Petrovu želju da ide u fratre uzvratila protupitanjem: „Kako ću te ja školovati?“ Fra Petar je

odgovorio: „Ja ću u pratre, a ti prodaj ono što mene pripada i školuj me.“ Prema istom kazivanju majka Kata je svake subote pješice išla na Brig i nosila presvlake sinu fra Petru.

³ Podatke o braći i sestrama pronašao sam u matičnom uredu u Širokom Brijegu i prema kazivanju nevjeste fra Petrova brata Cvitana, Ive (žena Antina, sina Cvitanova)

⁴ Prema kazivanju Cvitanova sina Bože (fra Petrova bratića), a kako je rekao on je za ovaj podatak saznao od oca Cvitana

⁵ Šumet je izvoriste vode na Kočerinu

⁶ Prema kazivanju Cvitanova sina Bože (fra Petrova bratića) fra Petrova majka Kata je umrla 1938.

⁷ Prema kazivanju nevjeste fra Petrova brata Cvitana, Ive (žena Antina, sina Cvitanova), a kako je rekla ona je za ovu zanimljivost saznala od svekra Cvitana

Osnovni podatci o fra Petru

Osobni list 131

za opći imenik i šematizam Provincije.

Naslovnik: o. fra Petar Sesar.

Broj	Šta se pita ?	Odgovor.
1.	Mjesto, dan i godina rođenja	Kočerin, 2. aprila, 1895.
2.	Vaše kršno ime.	Marijan
3.	Ime i prezime oca; je li živ?	Ante Sesar; umro
4.	Ime i roditeljsko prezime majke; je li živ?	Kata Čuk; živa.
5.	Mjesto, dan i godina redov. oblačenja.	Humac, 11. IX. 1914.
6.	Mjesto, dan i godina prostih zavjeta	Humac, 17. IX. 1915.
7.	" " " svećanih "	Mostar, 4. X. 1918.
8.	Mjesto, dan i godina primanja Subdakonata	Beč, 7. VII. 1921.
9.	" " " primanja Dakonata	Beč, 21. VII. 1921.
10.	" " " svećeničkoga ređenja.	Beč, 28. augusta, 1921.
11.	" " " primicija.	München, 11. IX. 1921.
12.	Gdje ste i koje škole svršili?	Beč, 1895. do 1905. u Kočerinu od 1905. do 1909. u Beču od 1909. do 1918. u Mostaru od 1918. do 1921. u Beču od 1921. do 1922. u Münchenu od 1922. do 1925. u Širokom Brijegu od 1925. do 1928. u Čapljini od 1928. do 1931. u Tihaljini od 1931. do 1933. u Gorici od 1933. do 1934. u Mostaru od 1934. do 1943. u Mostaru od 1943. do 1945. u Čapljini
13.	Gdje ste i koje službe obnašali (kratki životopis sa datima)?	1. Od 1921. do 1925. kao kapelan u Širokom Brijegu 2. Od 1925. do 1928. kao vikar u Čapljini 3. Od 1928. do 1931. kao župnik u Tihaljini 4. Od 1931. do 1933. kao župnik u Gorici 5. Od 1933. do 1934. kao župnik u Mostaru 6. Od 1934. do 1943. kao župnik u Mostaru 7. Od 1943. do 1945. kao župnik u Čapljini

U Tihaljini dne 8. lipnja god. 1931.

Vaslovačni potpis: *Sesar Petar*

Osobni list fra Petra Sesara 1931.

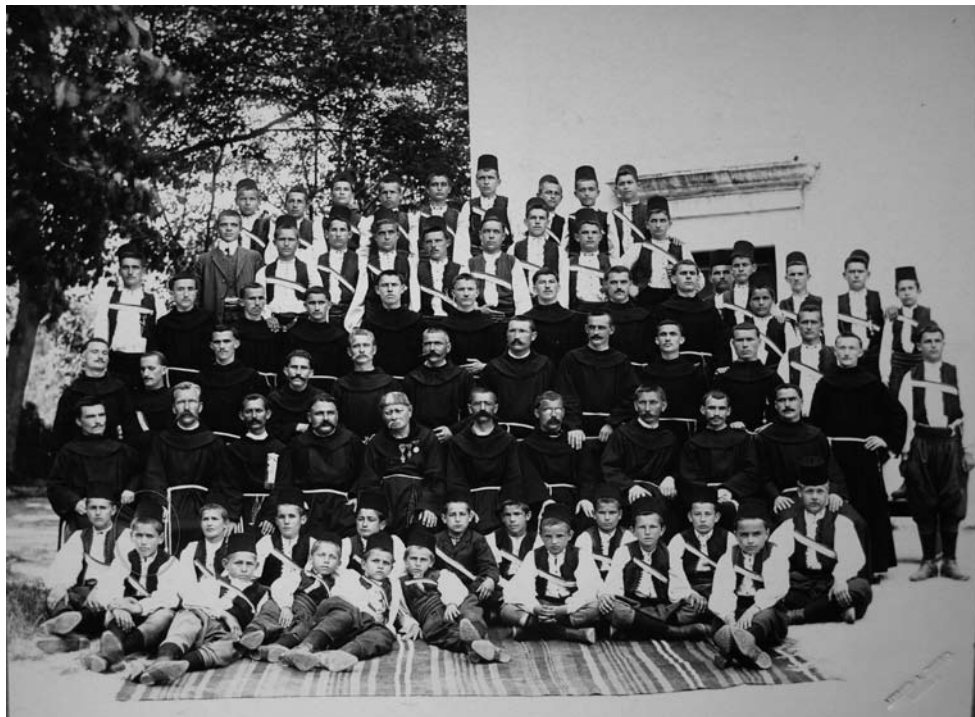
(Arhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)

Fra Petar Sesar rođen je na Kočerinu 1895. gdje je i završio pučku školu (1905.-1909.). Gimnaziju je završio kod franjeva- ca na Širokom Brijegu (1909.-1918.), a bo- gosloviju u Mostaru (1918.-1920.), Beču (1920./21.) i Inn- sbrucku (1921./22.). U franjevački novici- jat stupio je na Hum- cu 17. rujna 1914., svećane zavjete po- ložio u Mostaru 4. listopada 1918., a za svećenika je za- ređen u Beču 28. ko- lovoza 1921. Mladu misu proslavio je u Münchenu 11. rujna 1921. Pastoralno je djelovao kao kape- lan na Širokom Bri- jegu (1922.-1925.), a potom je u istom samostanu bio vi- kar (1925.-1928.), te gvardijan i župnik (1928.-1931.). Po- tom je bio župnik u

Tihaljini (1931.-1933.) i Gorici (1933.-1934.), te devet godina tajnik i ekonom Provincije u Mostaru (1934.-1943.). Definitor Provincije od 1943. i na kraju župnik u Čapljini (1943.-1945.) do mučeničke smrti. (Jolić, 2011, 349)

Školovanje i ređenje

Fra Petar Sesar je završio pučku školu 1909. u rodnom Kočerinu. Bio je među prvih 10 učenika u školi na Kočerinu koja je počela s radom 1905. To je bila jednorazredna-pučka osnovna škola, a njen prvi učitelj bio je Ante Knežević. (*Rotim, 1994,113*) Fra Petar Sesar je bio među 10 kandidata koji su primljeni u Gimnaziju na Širokom Brijegu. Naime, školske 1909./1910. godine profesorski zbor Gimnazije na Širokom Brijegu odredio je prijamno povjerenstvo koje provjerava znanje pridošlih kandidata, te na temelju preporuka njihovih župnika vrši odabir. Uvjeti upisa u gimnaziju bili su da su kandidati zdravi, da potječu iz zdravih i kršćanskih obitelji, da im roditelji ne piju i da se ćudoredno ponašaju, da oni žele biti svećenici redovnici i da ih njihovi roditelji mogu opremiti za sjemenište. (*Marić, 2011, 280 (1)*) Fra Petar je bio jedini među 10 kandidata koji su primljeni u gimnaziju sa sadašnjeg područja cijele Općine Široki Brijeg. U pjevačko-tamburaškom zboru „Borak“ fra Petar je svirao trubu.

*U Mostaru prigodom dolaska cara Franje Josipa I. 3. 6. 1910.,
fra Petar sjedi drugi s lijeva i u to vrijeme je pohađao prvi razred gimnazije.
(Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)*

*Fra Sebastijan Lesko i Đačka glazba na Širokom Brijegu, 1912.,
fra Petar stoji u prvom redu (drugi s desna), a desno od fra Petra je Antun Branko Šimić
(Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)*

Hercegovački provincijal fra Dujo Ostojić primio je 10 novaka V. razreda, na njihov zahtjev, a među kojima je bio i fra Petar (Marijan) Sesar, da prijevremeno stupe u novicijat. S Fra Petrom bili su Kraljević (Ivan) fra Krsto, Zubac (Tadija) fra Marijan, Babić (Mate) fra Lovro, Šimić (Ivan) fra Velimir, Zrno (Mile) fra Andrija, Mikulić (Stjepan) fra Rudo, Čuljak (Nikola) fra Inocencije, Nuić (Nikola) fra Arkandeo. (*Marić, 2011, 349 (1)*)

U franjevački novicijat stupio je na Humcu 17. rujna 1914.

Čin polaganja svećanih zavjeta prvih habiturijenata održan je 17. srpnja 1918. na Humcu. Fra Petar Sesar i još devet klerika je pred samostanskom obitelji u refektoriju učinilo odreknuće od dominium radicale kao prvi korak do njihova svečanog zavjeta. (*Marić, 2011, 20 (2)*)

Fra Petar Sesar je bio među prvih 10 maturanata koji su maturirali u Velikoj franjevačkoj gimnaziji na Širokom Brijegu u jesenskom roku 1918., koja je te godine dobila pravo javnosti. Pismeni su ispiti držani 9., 10. i 11. rujna 1918. Usmeni ispit zrelosti održan je 13. i 14. rujna 1918. pod predsjedavanjem vladina izaslanika direktora Đoke Kovačevića. (*Marić, 2011, 436 (1)*)

Godina 1918. bila je godina kada je završio Prvi svjetski rat i to je bila godina kada je Hercegovinu zahvatila glad i kada su zabilježeni brojni slučajevi umrlih od gladi.

Fra Petar je prve zavjete položio na Humcu 17. rujna 1918. godine, a svečane zavjete u Mostaru pred provincijalom fra Davidom Nevistićem 4. listopada 1918. Bogosloviju je završio u Mostaru (1918.-1920.), Beču (1920./21.) i Innsbrucku (1921./22.). U Beču je primio subđakonat 7. kolovoza, a đakonat 21. kolovoza 1921. Tjedan dana kasnije, 28. kolovoza 1921., također u Beču, zaredio ga je za svećenika apostolski nuncij nadbiskup Franciscus Marchetti-Selvaggiani. Mladu misu proslavio je u Münchenu 11. rujna 1921.

+!
Innsbruck, 13. V. 22.
Mnogo poštovani oče!
Najljepše se zahvaljujem na pismu i uslišanoj molbi. Češe me je pismo zateklo u krevetu, jer sam bio bolestan. Sad sam se već nadigao, ali još nisam dobro. Imao sam upalu u ušima, te uslijed toga groznicu i glavobolju. Još sam u bol. ničkoj sobi, sada mogu misu povoditi, ali prije za nedjelju dana nisam ni misu govorio ni se sobe izlazio. Najteže mi je, što se ovo baš sada dogodilo kad moram mnogo študirati.

Fra Spas je siromah, bolestan. On mora napuštati što prije u Jugoslaviju ići.
Ne zamjerite na ovako nekonzistentno pismo, dobro sam ovdje jedno pismo, koje lijepo ne piše, a moja štampa nije inače što osolita.
Ovdje je vrijeme slabo, gotovo uvijek oblačno, inače ovdje u Cariswaniu je obično. Sada u drugom smjeru je dosta uovik došlo.
Primiti najiskrenije pozdrave
od Vašeg učenika
fra Petra

Pismo fra Petra Provincijalu, Innsbruck, 1922.

Zahvaljujući Provincijalu na pismu i uslišanoj zamolbi, u pismu Provincijalu fra Petar piše da je bolestan i da mu je najteže što se to sada dogodilo kada mora puno učiti.

(Arhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru, SP. sv. 60, f. 26)

„Ako su mene progonili, i vas će progoniti.“ (Ivan 15:20)

Pastoralno djelovanje

Fra Petar je određen za kapelana, ispovjednika i propovjednika na Širokom Brijegu Tabulom (raspored osoblja u Provinciji) od 1. travnja 1922. U Provinciju (župu Široki Brijeg) je došao krajem listopada 1922., što se vidi iz traženja provincijala fra Luje Bubala 28. listopada 1922. od biskupa fra Alojzija Mišića da ga ovlasti za vršenje svećeničke službe na Brijegu. Bio je kapelan na Širokom Brijegu do 1925., a potom je u istom samostanu bio vikar od 1925. do 1928.

Fra Petar Sesar je 20. travnja 1928. izabran za gvardijana širokobriješkog. (*Marić, 2011, 363 (2)*) Na kapitulu Provincije održanom 20. travnja 1928., kada je fra Petar izabran za gvardijana širokobriješkog, donesena je i Odluka o izgradnji hidrocentrale⁸ u Širokom Brijegu.

Iz Širokog Brijega premješten je 6. svibnja 1931. u Tihaljnu za župnika. Otpratila su ga preko Imotskog dva auta: fra Tomo Zubac vikar, fra Viktor Nuić, fra Arkandeo Nuić, Placid Pandžić, Augustin Zubac, fra Fabijan Paponja, fra Branko Marić, Vojislav Mikulić i Rade Vukšić. (*Marić, 2011, 510 (2)*)

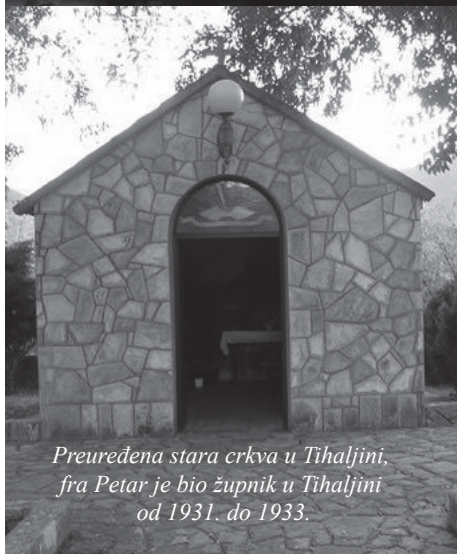
Izbično, blagoslov zvona, 1930., fra Petar Sesar je u to vrijeme bio širokobriješki gvardijan i župnik (Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)

Potom je bio župnik u Gorici od 1933. do 1934. (Tabula od 20. travnja 1933.), te devet godina tajnik i ekonom Provincije u Mostaru od 1934. do 1943. Fra Petar je 21. ožujka 1934. izabran za tajnika Provincije. Definitor Provincije je od 1. srpnja 1943. Fra Petar je bio župnik i voditelj III. svjetovnog reda u Čapljini od 3. srpnja 1943. do mučeničke smrti u veljači 1945. Dotadašnji župnik graditelj crkve i Franjevačke rezidencije u Čapljini fra Andrija Jelčić⁹ premješten je na Široki Brijeg.

⁸ Dne 2. III. 1936. otvorena je električna centrala na Širokom Brijegu, a 23. I. 1937. postavljen je u centrali auto-regulator (Hercegovina franciscana, sv. I. god. 2., 1937., str. 23., u: *Marić, 2011, 681 (3)*)

⁹ Fra Andrija Jelčić bio je župnik u Čapljini od 1936. do 1943. Premješten je u Široki Brijeg gdje je najprije 1943./1944. bio samostanski vikar i kapelan, a od travnja 1944. gvardijan. Partizani su ga s još sedmoricom fratara odveli 8. veljače 1945. prema Posušju i ubili na nepoznatom mjestu.

Preuređena stara crkva u Gorici,
fra Petar je bio župnik u Gorici od 1933. do 1934.

Preuređena stara crkva u Tiheljini,
fra Petar je bio župnik u Tiheljini
od 1931. do 1933.

*Sesar fra Petar
Župnik*

Potpis fra Petra (iz knjige krštenih u župi Gorica)

Knjiga krštenih župa Gorica

122	26. 8. 28.	Vladimir	-"	Franjo Boban	373	Bošnjak	Sesar fra Petar župnik
	1. XI. 3.	Milica	-"	Kata Blekvić	Lorici,	Franjo Boban	Sesar fra Petar župnik
123	1933.	Milica	-"	Jakov Vlačić	110	Manda Vlačić	Sesar fra Petar župnik
	2. XII. 3.	Radoslav	-"	Ruža Misir	Lorici,	Dominik Galić	Sesar fra Petar župnik
124	1933.	Radoslav	-"	Ante Galić	39	Mila Prlić	Sesar fra Petar župnik
	2. XII. 4.	Yva	-"	Mateja Galić	Gorica,	Kata Galić	Sesar fra Petar župnik
125	1933.	Yva	-"	Yvan Burić	76		
	12. XI. 12.	Kata	-"	Manda Prlić	Lorici,		
126	1933.	Kata	-"	Stjepan Pradić	3		
	10. XII. 17.			Joza Burić	Gorica,		
					146		

Široki Brijeg 1934. (Marić, 2007, 70)

Prva pričest u Mostaru, 1935. (Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)

Na Širokom Brijegu, svibanj 1940. – Uprava Provincije sa širokobriješkim gvardijanom, tajnik i ekonom Provincije fra Petar Sesar stoji drugi s desna (Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)

Čerigaj, župa Široki Brijeg, 15. 5. 1944. Uprava Provincije, treći s lijeva je fra Petar Sesar u to vrijeme definitor Provincije i župnik u Čapljini, desno od fra Petra je Provincijal fra Leo Petrović (Fotoarhiv HFP /Hercegovačke franjevačke provincije/ u Mostaru)

Rekli su o fra Petru

Fra Častimir Majić: „Desnica mu bijaše darežljiva“

fra Častimir Majić

„Desnica mu bijaše darežljiva“ naziv je dijela knjige „U nebo zagledani“, autora dr. fra Častimira Majića, koji govori o fra Petru Sesaru. Dr. fra Častimir Majić osobno je poznao fra Petra i o njemu je napisao slijedeće: Živjeli smo skupa kroz sve godine bogoslovnih nauka (1936.–1941.), te se svakodnevno susretali iako su nam ulazna i izlazna vrata bila u suprotnom smjeru. U njegovim bistrim očima zrcalila je ljubav prema nama bogoslovima jer je znao da se u nama krije budućnost Provincije koju je on, kao tajnik i ekonom, kroz devet godina (1934.–1943.) budno vodio i dostojno predstavljao. Imao je uvid u sve pore njezina djelovanja. Zrenjem zdrava vrednovanja poznao je sve njezine

članove kao svoj džep u kojem je nosio paket Zeta cigareta i upaljač. Kao mlad svećenik bio je dušobrižnički djelatnik u više hercegovačkih župa – Široki Brijeg, Tihaljina, Gorica – i svugdje ostavio sliku uzornog svećenika i pobožnog redovnika.

Uvijek je bio ozbiljna lica prekrivena šutnjom. Kasnije, pod komunističkom diktaturom, takva je šutnja bila glavnim oružjem osobne sigurnosti. Bio je svećenik ponosna izgleda s osjećajem vjernosti povjerenoj mu dužnosti i pravednosti prema svima pa i prema marksistima s različitim pogledima na život. Posjedovao je velikodušnu desnicu koja je obilno dijelila darove potrebnima, posebno mnogobrojnoj sirotinji u gradu. Prema nama novoređenima 1939. bio je posebno pažljiv: nas desetoricu mladomisnika bogato je obdario. U tim bogatim darovima naslućivali smo simboliku našeg zvanja s točnim ispunjavanjem dužnosti i potrebu većih saznanja u teološkim znanostima.

Fra Petar je rođen 2. travnja 1895. u brdskim predjelima Kočerina, u prostranoj župi sv. Petra i Pavla gdje je kršten pod imenom Marijan. U rodnom selu – u kanjonu između Vranića u Mamićkog brda – svršio je pučku školu i 1908. (*sic 1909.*) pošao u franjevačko sjemenište na Široki Brijeg koji je godinama bio rasadište redovničkih zvanja Hercegovačke franjevačke provincije. Redovničko zvanje u njemu je tinjalo već u

gimnazijskim klupama, a posve se probudilo njegovim ulaskom u novicijat, 17. rujna 1914. na Humcu. Njegovo školovanje proteže se od Širokog Brijega preko Mostara do carskog Beča gdje je 28. kolovoza 1918. ređen za svećenika. Njemačka stega očeličila ga je u svim njegovim pothvatima koje je izvršavao bez oklijevanja. Na njega se mogu primijeniti riječi svetog apostola Pavla: „Milošću Božjom sam ono što jesam“ (1 Kor 15,10). Živio je i djelovao u apokaliptičnim vremenima kada je hrvatski narod patio pod bičem beogradske diktature i nasilnih režima nacizma i komunizma. Nakon dugogodišnjeg rada u službi svoje Provincije i bogata poznanstva u Mostaru, 1943. premješten je kao župnik u Čaplinu gdje je u kratko vrijeme zaorao duboke brazde na njivi vjerskog osvjedočenja svojih župljana. Ali, na njega su stalno vrebali komunistički zločinci kako bi ga onemogućili u radu. Početkom veljače 1945. odvedoše ga iz župnog stana preko Neretve i ubiše negdje na Dubravskoj visoravni. Tako je nova nedužna žrtva našla svoj životni zalaz pod nožem partizanskih krvnika.

Osjećaj naše zahvalnosti tom dobrotvoru zamire nad njegovim nepoznatim grobom koji krije ljudsku zloću i naviješta pomirenje kojim je pokojnik disao. I dok njegove sjene promiču beznadnim zemaljskim putovima, njegovo nas stratište vodi u predvorje neba gdje nastaje razlučivanje okrvavljenih i krvlju poprskanih ubojica. Ovdje se zauvijek zatvaraju vrata okorjelim zločincima koji odlaze u mračne prostore pakla, a njihovim se nevinim žrtvama otvaraju dveri vječna blaženstva.

/8. ožujka 2009./ (Majić, 2011, 203-205)

Fra Vinko Dragičević: „Kod fra Petra su bile isključene i nehотиčne greške“

fra Vinko Dragičević

U vrijeme dok je fra Petar Sesar bio ekonom i tajnik Provincije danas 95. godišnji fra Vinko Dragičević bio je bogoslov. Putujući prema Humcu, razmišljao sam može li čovjek u 95. godini života nešto reći o onome što je bilo prije 70 i više godina, krenuo sam na razgovor¹⁰ iskreno ne ulažući veliku nadu da ću nešto saznati. Ali, na samom ulasku u

¹⁰ Razgovor je obavljen u samostanu na Humcu, 20. travnja 2012.

sobu iznenadio sam se kad sam vidio da fra Vinko čita novine. Nakon što sam rekao razlog svog dolaska fra Vinko je zastao par sekundi i počeo pričati: „Fra Petar je bio u svemu uredan, uljudan, odgovoran i susretljiv i nikada nije neki posao ili problem ostavljao za sutra, već je to rješavao odmah. Svi koji smo bili u kontaktu s fra Petrom mi bogoslovi, iako smo bili puno mlađi, ali i radnici koji su radili za Provinciju i samostan imali smo 100% povjerenje u fra Petra. Jedan od razloga je i taj što često puta nismo imali ništa jedino ono što nam dadne fra Petar. Toliko je bio zauzet za nas da je, meni se čini u svakom trenutku znao koliko imamo košulja, a mislim da je znao i stanje našeg veša. Ovaj podatak govori da je vodio računa i o najmanjim sitnicama, a u fra Petra su bile isključene i nehotične greške koje svaki čovjek čini u svom životu. Po završetku bogoslovije 1943. godine dobio sam namještenje u Tomislavgradu, za nekoliko mjeseci premješten sam u Rasno, te na Kočerin. Bježeći od partizana nisam uspio obići roditelje u Međugorju. Krenuo sam prema Mostaru, a odatle s mnogima krenuo za Sarajevo i dalje prema Mariboru. Za fra Petra sam najprije čuo da je ubijen u crkvi i pokopan pored crkve, ali sam kasnije saznao da je odveden prema Domanovićima i da je tamo i ubijen.“

„Ti si Petar – Stijena, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i Vrata pakla neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskog, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a što god razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima.“
(Matej 16:18-19)

Tajna mučkog ubojstva

Niti nakon skoro 70 godina nije poznato na koji je način ubijen niti gdje se nalaze posmrtni ostatci fra Petra Sesara. Ali je jedno sigurno, ubijen je iz razloga što je bio fratar, što je nosio križ, iz razloga što je bio uz svoj narod do samog kraja ovozemaljskog života. Na bisti koja je postavljena pored crkve u Čapljini ispisane su njegove riječi „*Ja ću ostat, s narodom ću biti, ako treba i krv ću prolići*“.

Crkva u Čapljini, fra Petar je mučki ubijen kao župnik u župi Čapljina

Bista fra Petra nalazi se pored crkve u Čapljini (postavljena 2003.)

Nekoliko je verzija mučkog ubojstva fra Petra Sesara. Partizani su ga, skupa sa s. Reginom Milas i preko stotinu katolika, početkom veljače 1945. odveli iz župne kuće u Čapljini preko Neretve i ubili na nepoznatom mjestu, u blizini Domanovića. Hrvatski narod zapisao je o njegovoj smrti: „Očevidci pripovijedaju, da su vidjeli župnika u Čapljini fra Petra Sesara kako ga partizani vuku iz crkve gdje su ga zatekli u molitvi i kako ga povlače po ulicama svega okrvavljenoga. To se dogodilo 4. veljače 1945. Ljudi su vidjeli kako su ga partizani kundacima udarali po glavi i odveli su ga sa sobom preko Neretve, te ga okrvavljenog i vezanog žicom odveli na strijeljanje. To se dogodilo negdje između Čapljine i Domanovića.“ Ubijen je oko 6. veljače 1945. u 50. godini života, 31. godini redovništva i 24. godini svećeništva. (Jolić, 2011, 349)

Prema izjavama živućih svjedoka, u samom središtu današnje Čapljine nalaze se dva stratišta koja skrivaju tajnu mnogih ljudskih sudbina, žrtava komunističkog terora u Hercegovini. Jedan od dva stratišta je masovna grobnica koja se nalazi u neposrednoj blizini današnje crkve sv. Franje u Čapljini. Prema određenim procjenama, u toj masovnoj grobnici nalaze se tijela 117 osoba, a prema svemu sudeći jako su veliki izgledi da upravo ta masovna grobnica skriva i posmrtnu ostatku fra Petra Sesara, nekadašnjeg župnika u Čapljini. Tragajući za dokazima o mučeničkoj smrti fra Petra Sesara novinar Damir Šimić došao je do zanimljivih podataka u knjizi ratnog političkog komesara 2. čete, 2. bataljuna, 4. splitske brigade Mate Šalova pod nazivom „Četvrta dalmatinska splitska brigada“. Na stranici 286., navedene knjige o borbama u Čapljini, vođenim 29. siječnja 1945., Šalov je napisao: „Oko 14 sati susreo sam se s Mijan Paškom, koji mi je dao zadatak da s četom čvrsto držim okolinu mosta. Oko 16 sati ponovo je u Čapljini počela jaka borba. Ustaše kao da su izvirale iz zemlje, pojavljivali su se gdje ih nismo očekivali, pa smo čas ovdje čas ondje likvidirali po neku grupicu. Pred mrak sam s mitraljescom Listeš Jozom pretresao željezničku stanicu. Zatekli smo tamo 20–30 ljudi, s petokrakom, a uspostavilo se da su to maskirane ustaše. Razoružali smo ih i zarobili. Na omanjem trgu nas je sa zvonika crkve gađao mitraljez. Upali smo u crkvu i tamo našli dva fratra koji su priznali da su oni pucali. Nismo vjerovali dok nismo pretražili crkvu i u zvoniku našli puškomitraljez i dva sanduka bombi. Fratre i zarobljenike je odveo jedan tenkista, mislim major, i predao ih nekoj hercegovačkoj jedinici, kojoj su pripadali i ti tenkovi. pred večer je major povukao tenkove na lijevu obalu Neretve.“ Zbornik radova sa Znanstvenog skupa „Mostarska operacija“, održanog u veljači 1986. u Mostaru, odnosno referat Jovana Andrića s tog skupa otkrio je identitet majora „tenkiste“ koji je u nepoznatom pravcu „odveo“ fra Petra Sesara, tadašnjeg župnika u Čapljini. Iz referata Jovana Andrića jednostavno se dolazi do zaključka da je upravo on spomenuti major „tenkista“, kojeg Šalov u svojoj knjizi spominje kao osobu kojoj je predat fra Petar Sesar. Sublimirajući izrečeno u referatu Jovana Andrića i knjizi Mate Šalova stječe se, prema autoru ovog članka, čvrst dojam kako su, napokon, poznata i imena najodgovornijih osoba za pokolj hrvatskih civila, koji je zadesio Čapljinu, početkom veljače 1945. Sudeći po ovim navodima, dijelovi 4. splitske brigade, koji su razbijeni u operaciji „Bura“ snose jedan dio odgovornosti za ove zločine, a drugi dio odgovornosti odnosi se na Andrićevu 3. brigadu KNOJ-a, koja je u to vrijeme boravila u Čapljini. (Šimić, 2011, 27-29)

Mjeseca veljače 1945. odveden je (fra Petar) iz župskog stana u Čapljini preko Neretve i negdje ubijen. (Nikić, 1992, 190)

Zaboravio sam napomenuti, da Novak¹¹ tereti O. Petra Sesara, župnika u Čapljini, da je nađen sa strojnicom. Pa i danas su živi u Čapljini svjedoci. Prije nego će ustaše provaliti u Čaplinu u siječnju ili veljači 1945., komunisti su bijesno po Čapljini kupili odreda odrasle Hrvate. Fra Petra su našli gdje moli pred Svetotajstvom. I izveli su ga iz crkve svezana u žicu i okrvavljena. I svijet ga je vidio. U Čapljini nije bilo tada još nikakve borbe. I na ulicama Čapljine pridružili su ga ostaloj skupini Hrvata i Hrvatica i s njima zajedno odveli su ga u selo Hotanj. Tamo su ga zajedno sa svim Hrvatima ubili i u jamu bacili, a ženske su pustili kući. Tu je bila prisutna i stara žena Janja Jakiša, žena Markova. Ona mi je pričala taj prizor. Rekla mi je, da je pok. fra Petar S[esar] imao ozlijede na glavi i licu i da su mu ruke bile previše pritegnute, ali da je bio vedar. Svu je skupinu na smrt lijepo pripremio i ispovjedio. Nakon ispovijedi svi su se junački držali, za Krista i Hrvatsku umrli, poginuli. (Soldo,¹² 2011, 418)

„Kao što sam ja ljubio vas tako i vi ljubite jedni druge.“ (Ivan 13:34)

Mučeništvo fra Petra Sesara

*„Petar Sesar fratar s Kočerina,
ovu svetu dužnost nase prima.
Pred vratima bazilike svete,
Bogu molbe iz srca mu lete:
„Čuvaj Bože ovu svoju Crkvu,
što je fratri podigoše puku,
da se Tebi u njoj Bože mole,
čuvaj ove svete dvore svoje!“*

Stihovi su pjesme pod nazivom „Mučeništvo fra Petra Sesara“ koju je napisao fra Bože Radoš. Pjesma pisana stihom desetercem sastoji se iz 12 strofa i kako sam naziv kaže, govori o mučeničkoj smrti fra Petra Sesara. Kada je počeo krvavi pohod partizana u Hercegovini i Čapljini fra Petar je ostao sa svojim narodom rekavši:

¹¹ Viktor Novak je 1948. u svom propagandnom djelu *Magnum crimen*, koje se u znanstveno-stručnoj javnosti u međuvremenu kvalificira kao "nadrihistoriografski pamflet", optužio "najveći dio klera" za "proustašku orijentaciju" i za najteža ratna zlodjela u razdoblju Nezavisne Države Hrvatske.

¹² Fra Tugomir Soldo bio je kapelan i vjeroučitelj u Čapljini od 1938. do 1945.

*„...Pa ja starac nemam što izgubit,
život ovaj ne znam više ljubiti.
Ja ću ostati, s Narodom ću biti,
ako treba i krv ću prolići.
A vi glave spašavajte svoje,
za kosti se ne brinite moje.“*

Kada je fra Petar u molitvi bio, kobnoga 2. veljače 1945. partizani su upali u Crkvu:

*„... Krvnik Petra tad u zvonik stavi,
da ga vatra živoga zadavi,
iz plamena kad promatrat bude
kada budu ubijali ljude,
da mu muku tako pojačaju
ubijanje promatrat mu daju.“*

Kada su krvnici završili svoj krvavi pohod pjesma završava stihovima:

*...Kad su Petra do smrti dotukli,
iza Crkve i njeg su odvućli,
da i mrtav čuva svoju Crkvu
pastir bude čapljinskome puku!*

Pjesmu "Mučeništvo fra Petra Sesara", snimljenu u svibnju 2012., na guslama je otpjevao narodni guslar Mate Anić.

U sjećanje na čapljinske župnike fra Petra Sesara i fra Andriju Jelčića 2005. godine snimljena je pjesma pod nazivom „Svjedoci vjere–čapljinski mučenici“. Tekst i glazbu za pjesmu „Svjedoci vjere–čapljinski mučenici“ napisao je fra Mile Vlašić, a pjesmu izvodi Pero Križanović.

„Zaista, zaista, kažem vam: tko sluša moju riječ i vjeruje onomu koji me posla, ima život vječni i ne dolazi na sud, nego je prešao iz smrti u život.“ (Ivan 5:24)

Za kraj moje promišljanje o fra Petru

Prema podacima do kojih sam došao može se zaključiti da je fra Petar od svog djetinjstva zaista znao što želi kada je rekao svojoj majci: „Ja ću u pratre, a ti prodaj ono što mene pripada i školuj me“. Želio je da bude sluga Božji–svećenik i ta želja mu se ostvarila jer je to uistinu želio cijelim svojim bićem. Da bi s uspjehom ostvario svoje poslanje, svećenik posvećuje sebe i narod služenjem Božje riječi, služenjem sakramenata i molitvom. Mislim da je to fra Petar i činio što govori i svjedočenje još živućih svjedoka fra Častimira i fra Vinka koji su osobno osjetili posebnu darežljivost i pažnju fra Petra prema njima i njihovoj subraći bogoslovi-ma (u vrijeme kada su fra Častimir i fra Vinko bili bogoslovi, fra Petar je bio ekonom i tajnik Provincije). Fra Petar je i u župama gdje je djelovao (Široki Brijeg, Tihaljina, Gorica i Čapljina) ostavio sliku uzorna svećenika i pobožna redovnika. Poput sv. Pavla mogao je reći: „Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist.“ (Gal 2:20) Cijeli svoj život, fra Petar, uložio je u svećeničku službu i služenje svome narodu. Kada je počeo krvavi pohod partizana u Hercegovini i Čapljini fra Petar je ostao sa svojim narodom rekavši: „Ja ću ostati, s narodom ću biti, ako treba i krv ću prolići“. Biti dio obitelji kojoj pripada fra Petar velika je sreća, a pisati o fra Petru je privilegija. Raduje me da mogu ovaj skromni uradak pokloniti župama u kojima je djelovao fra Petar, župi u kojoj je rođen, rodbini, ali i svima koji nisu zaboravili žrtvu fra Petra, a kojima je stalo do istine i pravde. Fra Petar je umro mučeničkom smrću, „a mučeništvo je, prema Drugom vatikanskom saboru, najveći dokaz ljubavi i uzvrat najvećoj ljubavi Isusa Krista, Sina Božjega, koji je za spasenje ljudi darovao svoj život kao žrtvu ljubavi na križu. (LG 42)“¹³

O meni

Rođen sam 1967. na Kočerinu (majka Ruža rođ. Udovičić i otac Petar). Oženjen sam i otac troje djece. Uposlen u Općini Široki Brijeg na mjestu savjetnika Općinskog načelnika za odnose s javnošću. Autor sam jedne knjige i nekoliko znanstvenih i stručnih radova objavljenih u domaćim i inozemnim znanstveno–stručnim časopisima.

mr. sc. Drago Martinović

¹³ www.katolici.org/duhovnost.php?action=c_vidi&id=458, 3.4.2012.

Korišteni izvori:

Jolić, fra Robert: *Leksikon hercegovačkih fratara*, Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Mostar, Recipe Knjiga 9, 2011.

Majić, fra Častimir: *U nebo zagledani*, Vicepostulatura postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subraće“, Alfa, Široki Brijeg-Zagreb, 2011.

Marić, fra Ante: *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara*, Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Povjerenstvo za pripremu kauze mučenika, Knjiga 1., Mostar, 2007.

Marić, fra Ante: *Franjevačka klasična gimnazija*, Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Franjevačka knjižnica Mostar, Recipe Knjiga 8 (1,2,3), 2011.

Nikić, fra Andrija: *Hercegovački franjevački mučenici 1524. – 1945.*, Franjevačka knjižnica, Mostar, 1992.

Radoš, fra Bože: *Mučeništvo fra Petra Sesara*, pjesmu je na guslama otpjevao narodni guslar Mate Anić, 2012.

Rotim, Karlo: *Široki Brijeg, 1994.*

Soldo, fra Tugomir: *Držanje katoličkog svećenstva u Hercegovini za vrijeme Drugoga svjetskog rata*, (priredio dr. sc. Ivica Šarac), Hercegovina franciscana, Godina VII., broj 7, Mostar, 2011. str. 379-456

Šimić, Damir: *Tajna mučkog ubojstva fra Petra Sesara napokon može biti razriješena*, Stopama pobijenih - glasilo Vicepostulature postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subraće“, Broj 1, 2011., str. 27-29

www.pobijeni.info Internet stranica Vicepostulature postupka mučeništva „Fra Leo Petrović i 65 subraće“

www.katolici.org

*Fra Petar je svojim vlastitim životom posvjedočio
pripadnost svome narodu, svojoj vjeri i Isusu Kristu koji je rekao:
„Ovo je zapovijed moja: ljubite jedan drugoga kao što sam ja
ljubio vas! Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život
za svoje prijatelje.” (Ivan 15:12-13)*